

Önyargı Karşıtı Atölye (Anti-Bias- Werkstatt) ve Önyargı Karşıtı Yaklaşım (Anti-Bias-Ansatz)

Çeviri: Mehtap Söyler

1. “Önyargı Karşıtı Atölye”

“Önyargı karşıtı atölye” kendini “önyargı karşıtı yaklaşım”ın hem pratik hem de teorik düzlemde ele alındığı bir çalışma topluluğu olarak tanımlar. Atölye farklı hedef gruplarına, eğitim alanında siyasi, pedagojik ve toplumsal çalışmalar yapan sorumlu kurumlara yönelik seminerler sunar. Aynı zamanda, gerek bilimsel yayınlar gerek konferanslar aracılığıyla “önyargı karşıtı yaklaşım”ın teorik anlamda gelişimini sağlar.

“Önyargı karşıtı atölye”yi, “önyargı karşıtı yaklaşım” ile uğraşan bir öğrenci inisyatifi olan “Oldenburg grubu” olarak kurduk. Çalışmalarımıza Güney Afrikalı eğitimciler Beryl Hermanus ve Welakazi Dlowa’nın 2002 yılında Oldenburg Üniversitesi’nde verdiği “önyargı karşıtı eğitim”e katılımımız sonrasında başladık.

2. “Önyargı Karşıtı Yaklaşım”

“Önyargı karşıtı yaklaşım”, ayrımcılık karşıtı eğitimde günümüzün en kapsamlı ve yenilikçi yaklaşımlarından biri olarak adlandırılabilir. Bu kavram 1980’li yılların başında Derman-Sparks ve Carol Brunson-Philips tarafından ABD’de öncelikle okul öncesi ve ilkökul eğitimi ölçeğinde uygulandı. Güney Afrika’daki apartheid rejiminin sona ermesiyle birlikte bu yaklaşımın orada erişkinleri de kapsayacak şekilde uygulanması, yaklaşımın gelişmesini sağladı. “Önyargı karşıtı yaklaşım”, 1990’ların başına kadar Berlin’de Inkota Derneği’nin organize ettiği kalifiye eleman değişim programı aracılığıyla Güney Afrika’dan Almanya’ya ulaştı. Burada gerek okul öncesi ve ilkökul eğitimine, gerek erişkin eğitimine uygulanmaktadır.

İngilizce bir kelime olan “Bias”ın anlamı sabit fikirlilik ya da önyargıdır. “Anti-Bias”ın amacı sabit fikirliliğe ve tek taraflılığa dayanan yanlış gidişatı, eşitsizliği ve önyargıyı ilk etapta dengelemek, sonra ayrımcılığı giderek azaltmaktır. “Önyargı karşıtı atölye” güç ve ayrımcılık konularını deneyimlerin paylaşılması yoluyla yoğun olarak tartışır. Yaklaşım herkesin önyargıları olduğunu var sayar. Önyargı ve ayrımcılığın yanlış bireysel yargılardan değil, aslen toplumun kurumlarında hayat bulan ideolojilerin bireylerce öğrenilmesinden ortaya çıktığını savunur. Önyargıya dayanan davranışların, yani “öğrenilen yanlışların”, baskıcı ve ayrımcı iletişim ve etkileşim biçimlerinin yerine “doğruların öğrenilmesi” mümkündür. Böylelikle, toplumsal kurumlarda ifade bulan baskıcı ideolojiler ortaya çıkarılabilir ve sorgulanabilir.

“Önyargı karşıtı eğitimler deneyim ve süreç ölçekli atölyelerdir. Bu eğitimler grup içinde karşılıklı etkileşime dayalı süreçte ayrımcılığın kişisel, kişiler-arası ve toplumsal düzeyde nasıl işlediğini duygusal düzlemde anlaşılır hale getirir. Böylelikle ayrımcı olmayan davranış, kişinin mesleğine ve yaşam durumuna uygun olarak geliştirilir.” (Annette Kübler/Anita Reddy 2002, 89).

“Önyargı karşıtı yaklaşım”ın bir diğer özelliği, her türden ayrımcılık üzerine odaklanabilmesidir. Kişilerin dışlanmasında ve küçük düşürülmesinde sadece etnik ve ‘ırksal’ niteliklerin değil, cinsiyet, cinsel tercihler, fiziksel ve ruhsal sağlık ya da sosyal sınıf farklılıklarının da rolü göz önünde bulundurulur. Bu bağlamda, çok boyutlu nedensellikler ve karşılıklı bağımlılık ilişkileri yaklaşımın odak noktalarını oluşturur.

Ayrıca, gerek bireysel gerek toplumsal düzeylerin birbirinden ayırt edilmesi “önyargı karşıtı yaklaşım”ı diğerlerinden ayırır. Ayrımcılık sadece bireylere değil, çoğunlukla toplumun paylaştığı ve baskın olan tahayyüller, yargılar ve diskurlara dayanır. Bu karmaşık ilişkiler çoğu zaman gündelik hayatın kurumsal, hukuki ve örgütsel çerçevesine ve (pedagojik) davranış biçimlerine nüfuz eder. Bu yüzden, “önyargı karşıtı yaklaşım” bu farklı boyutları ve anlamlarını bilince taşımayı ve her düzeyde alternatif davranış imkanları geliştirmeyi hedefler.

Biz “önyargı karşıtı atölye” olarak önyargı karşıtlığını sadece kendinden menkul, belli önyargı karşıtı yöntemlerden ibaret değil, kökten bir tavır ve yaşam boyu süren bir süreç olarak görüyoruz. Bu şekliye “önyargı karşıtı yaklaşım” farklı yaklaşım ve kavramların tekil yöntemlerine açık bir kavramdır. “Önyargı karşıtı yaklaşım” bu öğelerin yeniden gözden geçirilmesi ve uyumlandırılmasıyla sürekli bir gelişim sürecine tâbidir.